

NIEUWSBRIEF KIND EN RUIMTE
Jaargang 2012 - Nr. 39

5. 'Kindvriendelijke steden': Een verkennend onderzoek
Jorieke Vyncke

Welke invulling kan het begrip 'kindvriendelijke steden' krijgen en hoe wordt dit in de praktijk geconcretiseerd? Binnen haar masterproef Sociaal Werk (Universiteit Gent) ging Jorieke Vyncke terug naar het ontstaan van de beweging, om vervolgens de case van Turnhout onder de loep te nemen. Voor deze nieuwsbrief zet ze enkele belangrijke lijnen uit.

Dit artikel is gebaseerd op mijn masterproef waarin ik een verkennend onderzoek voerde naar de kindvriendelijkheid van steden. Ik trachtte een beeld te schetsen van de wijzen waarop kindvriendelijkheid geïnterpreteerd wordt en stelde mezelf de vraag of er enige discrepantie bestaat tussen de gangbare internationale interpretatie en de invulling die steden in Vlaanderen zelf geven aan de notie kindvriendelijkheid. Ik spitste me in het onderzoek toe op één specifieke centrumstad in Vlaanderen, namelijk Stad Turnhout.

Ontwikkeling van het Netwerk Kindvriendelijke Steden

De internationale systematisering van het concept kindvriendelijkheid begon met het *Mayors Defenders of Children Initiative* in 1992 in Dakar, Senegal, waar de rol van het lokale beleid in de vervulling van de rechten van kinderen centraal geplaatst werd. Het gevolg was een stroom van kindgerichte activiteiten en programma's op het lokale niveau.

Vervolgens introduceerde UNICEF in 1996, met de *UN World Conference on Human Settlements* ofwel *Habitat II* te Istanbul, Turkije, de kindvriendelijke stad als internationaal beleidsconcept via de oprichting van het *Child Friendly Cities Initiative* (CFCI). Een kindvriendelijke stad wordt nu omschreven als: *"a local system of good governance committed to fulfilling children's rights"* (<http://www.childfriendlycities.org>). Echter, na *Habitat II*, voelden verschillende steden, omwille van het experimentele karakter van veel van hun activiteiten, de nood tot uitwisseling. Bestaande informele uitwisseling ontwikkelde zich op die manier geleidelijk tot internationale netwerken en regelmatige bijeenkomsten, zoals in 1997 in Accra te Ghana voor de internationale workshop *Towards African Child Friendly Cities* en voor drie grote fora in Italië in 1997, 1998 en 1999.

In 2000 werd dan uiteindelijk het *International Secretariat for Child Friendly Cities* (CFC Secretariat) opgericht aan het *UNICEF Innocenti Research Centre* (IRC) in Firenze in Italië, waarmee er een formeel kader geschapen werd voor een netwerk van kindvriendelijke steden. Overeenkomstig met het mandaat van het *UNICEF IRC* ondersteunt het *CFC Secretariat* kennisverspreiding, onderzoek en analyse over processen en methodes die overheden gebruiken voor de implementatie van de

rechten van het kind op lokaal niveau ("The CFC Initiative", z.j.; "The CFC Secretariat", z.j.; Riggio, 2002; Riggio & Kilbane, 2000; UNICEF 2009).

In de tweede helft van de jaren '90 ontstond er in Europa, onafhankelijk van voorgaand initiatief, eveneens een beweging van kindvriendelijke steden. De aanzet tot een Europees Netwerk werd gegeven in 1998 door Dhr. Giorgios Sklavounos, lid van het *European Economic and Social Committee* (EESC), in een rapport betreffende kindermishandeling en seksueel misbruik bij kinderen. De oprichting van een netwerk kindvriendelijke steden zou, dankzij een integrale aanpak, immers kunnen bijdragen aan het brede kader waarin dit rapport geplaatst werd en waarin de maatschappelijke positie van kinderen een belangrijke determinant vormt. Verschillende vergaderingen en bijeenkomsten volgden, terwijl men ondertussen in Brussel probeerde te komen tot de concrete vorming van een Europees netwerk. In 2001 resulteerde dit dan ook in *The European Child Friendly Cities Network vzw* (European Network of Child Friendly Cities, z.j.; "The Flemish network", z.j.; Schapmans, Van Dael, & Van Gils, 2002).

Ongeveer gelijktijdig met het Europese Netwerk ontstond in België het *Vlaamse Netwerk Kindvriendelijke Steden* onder impuls van het *onderzoekscentrum Kind & Samenleving* (K&S). Samen met de *Vlaamse Vereniging van Jeugdinstellingen* (VVJ) en vier grotere steden (Gent, Brussel, Antwerpen en Hasselt) vond een eerste overleg plaats met als resultaat een folder waardoor het netwerk zich in een ruimer forum wilde plaatsen. Hierop kwamen vele enthousiaste reacties met het gevolg dat steeds meer steden en gemeenten interesse toonden. In 2001 participeerden bijgevolg een tiental steden en twee provincies aan de bijeenkomsten van het *Vlaamse Netwerk Kindvriendelijke Steden*. Tot op heden zet het netwerk haar werking verder, voornamelijk op projectmatige basis, met diverse partners en verschillende thema's, zoals publieke ruimte, kinderopparticipatie en cultuur ("The Flemish network", z.j.; Kind & Samenleving, 2010; Schapmans et al., 2002).

Discrepantie?

Het CFC Secretariat, dat verbonden is aan het *UNICEF IRC*, omschrijft een kind-vriendelijke stad als; een stad waar het lokale beleid het engagement opneemt om de implementatie van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) te stimuleren. Er wordt met andere woorden gestreefd naar dé stad waarin alle rechten van alle kinderen vervuld zijn (Hajer & Hebbenaar, 2010; Riggio, 2002). Dit wordt onder andere duidelijk door de checklist die het *CFC Secretariat* aanbiedt die er voor moet zorgen dat geëngageerde steden en gemeenten gemakkelijker de ideale stad kunnen verwerkelijken (UNICEF, 2004). Ook de manier waarop het *CFC Secretariat* de evaluatie-instrumenten opstelde, maakt duidelijk dat de integrale implementatie van het IVRK uiteindelijk het doel is.

In mijn onderzoek merkte ik echter dat de benadering van kindvriendelijkheid van het *CFC Secretariat* niet exact hetzelfde is als de benadering van Stad Turnhout. Op beide niveaus wordt het *Netwerk Kindvriendelijke Steden* wel gezien als een platform om vooruitgang te boeken in de rechten van het kind, maar de manier waarop gebruik gemaakt wordt van het IVRK is verschillend. Waar het *CFC Secretariat* zich eerder primair richt op het verdrag als doel, gebruikt Stad Turnhout het IVRK vooral als een leidraad, maar ook als een hefboom om dingen gerealiseerd te krijgen. Stad Turnhout maakt zo geen gebruik van de negen bouwstenen en bijbehorende checklist die het *CFC Secretariat* ontwikkelde (UNICEF, 2004), maar stelde zijn eigen criteria op voor een kindvriendelijk beleid: kinderen mogen er zijn, kinderen kunnen er komen, kinderen kunnen er zinvolle dingen doen en kinderen kunnen er iets betekenen (College van burgemeester en schepenen, 2010; Stadsbestuur Turnhout, 2010).

Hierop aansluitend verwijs ik ook graag naar Vandenhole (2011) die argumenteert dat een volledige implementatie van het recht van de kinderrechten niet het eindpunt behoort te zijn. Een volledige implementatie is trouwens onmogelijk omwille van de ambiguïteiten en inherente spanningen in het verdrag. Hij wijst erop dat kinderrechten geen doel op zich zijn, maar dat het één van de middelen is in de strijd voor sociale verandering en menselijke waardigheid.

Referenties

The CFC Initiative (z.j.). Geraadpleegd op <http://www.childfriendlycities.org/en/overview/the-cfc-initiative>

The CFC Secretariat (z.j.). Geraadpleegd op <http://www.childfriendlycities.org/en/overview/the-cfc-secretariat>

College van burgemeester en schepenen (2010). *Themastuk ter voorbereiding van de visitatie 2010 in het kader van het Stedenfonds: Kindvriendelijkheid, als toets voor een open, toegankelijke en aangename stad voor iedereen*. Onuitgegeven nota.

European Network of Child Friendly Cities (z.j.). *European Child Friendly Cities Network*. Geraadpleegd op http://www.childfriendlycities.org/pdf/eurocfc_network.pdf

The Flemish network of Child Friendly Cities Belgium (z.j.). Geraadpleegd op <http://www.childfriendlycities.org/en/to-learn-more/examples-of-cfc-initiatives/belgium>

Hajer, F., & Hebbenaar, M. (2010). Het Kinderrechtenverdrag (IVRK) als inspiratiebron voor Child Friendly Cities: a city friendly to children is a city friendly to all. In Kind & Samenleving (Red.), *Tussen kind en samenleving: Over het sociale actorschap van kinderen* (pp.107-114). Meise, België: Auteur.

Kind & Samenleving VZW (2010). *Vlaams Netwerk Kindvriendelijke Steden en Gemeenten*. Onuitgegeven document.

Riggio, E. (2002). Child friendly cities: Good governance in the best interests of the child. *Environment & Urbanization*, 2, 45-58. doi:10.1177/095624780201400204

Riggio, E., & Kilbane, T. (2000). The international secretariat for child-friendly cities: A global network for urban children. *Environment & Urbanization*, 12, 201-205. doi:10.1177/095624780001200216

Schapmans, M., Van Dael, S., & Van Gils, J. (Red.). (2002). *Publieke ruimte, kinderen toegelaten: een gevarieerde bundel praktijkverhalen over publieke ruimte voor kinderen en jongeren in Vlaanderen. Een initiatief van het Vlaams netwerk kindvriendelijke steden*. Mariakerke, België: Vanmelle.

Stadsbestuur Turnhout (2010). *Jeugdbeleidsplan Turnhout 2011-2013*. Geraadpleegd op www.turnhout.be/doc_dwl.php?id=10076

UNICEF (2004). *Building child friendly cities. A framework for action*. Geraadpleegd op <http://www.unicef-irc.org/publications/416>

UNICEF (2009). *Child friendly cities*. Geraadpleegd op <http://www.childfriendlycities.org/documents/view/id/65/lang/en>

Vandenhole, W. (2011). De versterking van de rechtspositie van kinderen en de uitbouw van een kinderrechteninstrumentarium (1989-2009): Van implementatie naar effecten-beoordeling? In D. Reynaert, R. Roose, W. Vandenhole, & K. Vlieghe (Red.), *Kinderrechten: springplank of struikelblok? Naar een kritische benadering van kinderrechten* (pp. 7-23). Antwerpen, België: Intersia.